

NIEUWSBRIEF PADDENSTOELENMEETNET – 14

Machiel Noordeloos¹, Menno Boomsluiter² & Calijn Plate³

¹Solingenstraat 12, 2804 XT Gouda, ²T. van Lohuizenstraat 34, 8172 XL Vaassen,

³Centraal Bureau voor de Statistiek Den Haag

Noordeloos, M., Boomsluiter, M. & Plate, C. 2013. Ecological Monitoring Network, Newsletter 14. Coolia 56(4): 161–174.

Results are presented of the national project for long term monitoring of 107 selected species of macrofungi in The Netherlands in the period 1999-2012. About 400 volunteers in slightly less than 600 plots have performed this project. The average mushroom season of 2012 resulted in a fair number of records. Indexes and trends are calculated for all species. The general trend is still declining. A comparison is made between the three ecological groups (mycorrhizal, wood-inhabiting and saprotrophs), which resulted in minor differences. Wood-inhabiting fungi appear to be the most difficult in getting sufficient statistical support. Some species are briefly discussed and presented in graphs, i.e. the strong decline of *Gomphidius glutinosus* (fig. 6), the moderate decline and strong fluctuations in *Boletus edulis* s.l., *Suillus luteus* and *Russula nigricans* (fig. 7), species with uncertain status or slightly increasing trend (*Laccaria amethystina*, *Russula ochroleuca*, and *R. fellea*, fig. 9), as well as the status of *Cantharellus cibarius*, that seems to stabilize (fig. 10). The trends in wood-inhabiting species are illustrated with three ecologically different species, i.e. *Gymnopus fusipes*, *Trichaptum abietinum*, and *Oudemansiella mucida* (fig. 11). Finally an example is given of a saprotrophic fungus that is more or less stable, viz. *Cystoderma amianthinum* (fig. 13). Trends are also compared between the different physical-geographic regions: northern, middle and southern Pleistocene soils and coastal dune areas, which indicated slight changes, the northern regions being slightly less decreasing, maybe due to differences in environmental conditions, in particular nitrogen deposition. Finally the new digital portal is announced, as well as recent changes in nomenclature of some of the species in the monitoring project. In the near future, a selection of species from the European Habitat directive will be included in the surveys.

Voor u ligt de veertiende Nieuwsbrief van het Paddenstoelenmeetnet. Veel tellers hebben ook het afgelopen jaar weer ijverig hun meetpunten afgezocht, en zijn als het goed is, bij het verschijnen van deze Coolia alweer druk bezig met het huidige seizoen. Naast een analyse van de resultaten van het afgelopen jaar in relatie tot de hele periode dat het meetnet bestaat, met een vergelijking van de verschillende ecologische groepen en geografische regio's, besteden we dit keer ook aandacht aan de beleidsmatige ontwikkelingen van het meetnet, het digitale invoerportal, de mogelijke uitbreiding van het NEM met typische soorten van de Habitat Richtlijn, en naamsveranderingen die het gevolg zijn van de nieuwe Standaardlijst.

Het paddenstoelenmeetnet

Het meetnet is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse Mycologische Vereniging en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. De meetdoelen voor het paddenstoelenmeetnet zijn tweeledig:

- Habitatrictlijn: Rode-Lijststatus van typische soorten. Landelijke trend in verspreiding op uurhokniveau van typische soorten van de habitattypen. Deze gegevens zijn nodig voor het bepalen van de kwaliteit van de habitattypen, ten behoeve van de zesjaarlijkse rapportage

aan de EU. Binnen de typische soorten wordt in eerste instantie gestuurd op de zogenaamde 'urgent bedreigde' soorten (meetdoel 6).

- Milieukwaliteit: landelijke en regionale trends: het verkrijgen van landelijke en regionale trends ten behoeve van de evaluatie van het milieubeleid. Het gaat met name om ontwikkelingen in de vegetatiesamenstelling in relatie tot verzuring, vermessing en verdroging, en om trends van paddenstoelen die gevoelig zijn voor verzuring en vermessing in bossen op zandgronden (meetdoel 21).

Daarnaast draagt het meetnet bij aan een aantal andere meetdoelen, zoals de Rode Lijsten, Convention of Diversity, plus de studie van klimaatverandering en Natuurgraadmeters.

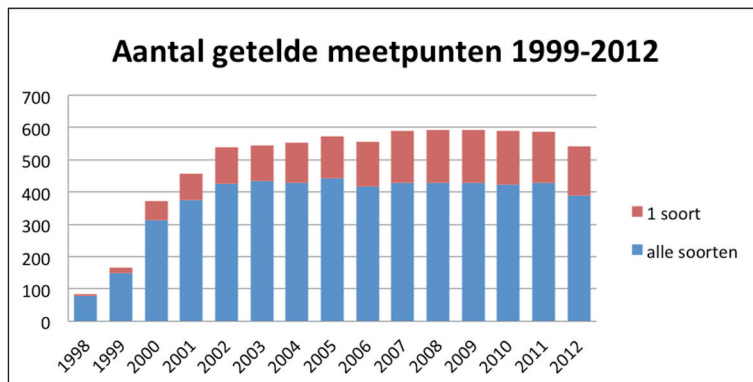
Het ministerie van Economische Zaken heeft in het voorjaar van 2013 besloten het budget voor het Netwerk Ecologische Monitoring Paddenstoelen te verlagen en ons de opdracht gegeven om het project scherper op de beleidsdoelstellingen van de overheid af te stemmen. Binnen de Paddenstoelenstichting is uitgebreid overlegd hoe we deze maatregel het beste het hoofd kunnen bieden en toch zoveel mogelijk van de meetnet-activiteiten overeind te houden. De huidige kwaliteit van het meetnet is op dit moment robuust, een compliment dus voor alle betrokkenen. Daarom is besloten om te bezuinigen op de coördinerende activiteiten. Dit betekent dat het meetnet met twee in plaats van vier districtcoördinatoren door zal gaan. Menno Boomsluiters blijft hoofdcoördinator en verantwoordelijk voor districten Oost (mid-den) en Noord. Peter Eenshuistra neemt het district Zuid en West op zich. Hiermee moeten we helaas afscheid nemen van Marcel Groenendaal en Kor Raangs, die beiden sinds 2010 als districtscoördinator werkzaam zijn geweest. Vanaf deze plek willen we Marcel en Kor onze erkentelijkheid betuigen voor hun grote inzet van de afgelopen jaren!

Met het in gebruik nemen van het digitale invoerportaal voor paddenstoelen eind augustus zullen we ook efficiënter kunnen gaan werken. De papieren formulieren zullen sterk gaan verminderen, maar blijven beschikbaar voor die tellers die de overstap niet willen of kunnen maken.

Een risico van deze bezuinigende maatregelen zou kunnen zijn dat we meetpunten verliezen, daar zullen we extra alert op moeten zijn. Bovendien willen we graag in ondervertegenwoordigde gebieden, zoals de Waddeneilanden en delen van West-Brabant, nog actief naar nieuwe medewerkers gaan zoeken. Met het kleinere team, en de inzet van alle vrijwilligers hopen we het meetnet ook in deze moeilijke tijden in topvorm te houden!

In het kader van de bovengenoemde beleidsdoelstellingen van het ministerie zal in 2013 worden onderzocht in hoeverre we kansen zien om in de monitoring ook de zogenaamde ty-

pische soorten van de Habitatrichtlijn op te nemen. We zijn voornemens daartoe voorbereidende analyses te verrichten op het karteringsbestand. Hierover meer in de paragraaf over de Habitatrichtlijn (zie verderop in deze Nieuwsbrief).

Figuur 1: Ontwikkeling meetnet (aantal getelde meetpunten per jaar).

Aan het meetnet werken ongeveer 400 tellers (359 geregistreerde tellers plus partners etc.) mee. Contacten met aspirant tellers vinden gedurende het hele jaar plaats. Er zijn nieuwe meetpunten bezocht en beoordeeld en formulieren, gidsen en handleidingen verstuurd. Van de meeste contractsoorten zijn de tijdreeksen van voldoende kwaliteit. Alleen de Groene glibberzwam, Indigoboleet, Trechtercantharel en de Purpersnedemycena scoren matig. Naast landelijke indexen per soort zijn ook indexen per subfysisch geografische regio, provincie en per biotoop (berm, bos, loofbos, naaldbos) berekend.

In 2012 zijn door het CBS van 107 soorten landelijke indexen berekend. Dit jaar vergelijken we de resultaten over de gehele periode met die over de laatste tien jaar (2003-2012).

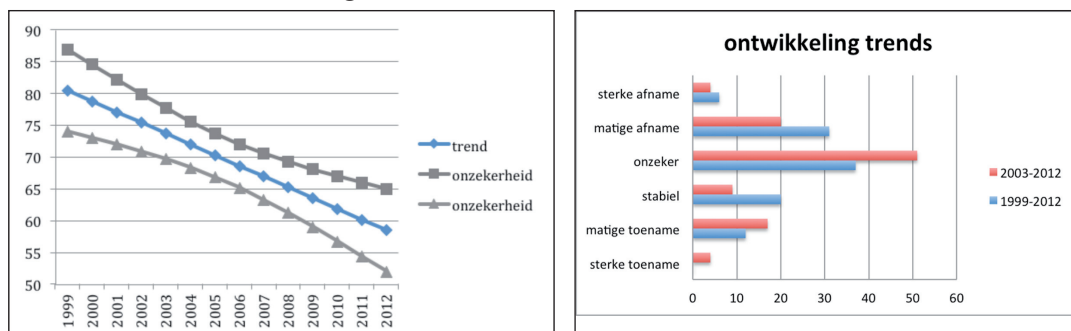
Het paddenstoelenseizoen van 2012

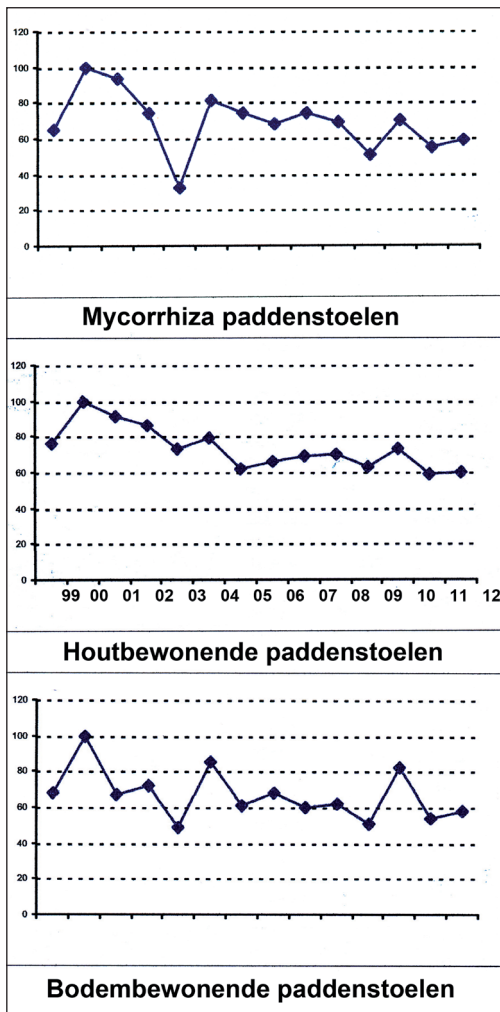
Hoewel volgens het KNMI het jaar 2012 te boek staat als een relatief nat jaar met gemiddelde temperaturen is er toch een aantal aspecten aan het weersverloop dat van grote invloed is geweest op de ontwikkeling van de paddenstoelenflora. Na een flinke koudegolf in januari en februari kwam een heel zachte maand maart, die als derde eindigde in een langjarige reeks. De lente was droog, en had een bovengemiddeld aantal zonuren. De zomer was aanvankelijk koel en regenachtig, met een koude junimaand en ook in juli wilde het niet zomeren. Daar kwam in augustus verandering in, met veel zon en hoge temperaturen. Ook de herfst was zonnig en aan de droge kant, met een vrijwel normale temperatuur. Pas later in september en in oktober kwam er voldoende regen, maar die viel voornamelijk in het westen en noorden van het land. Juist in die periode hadden we de binnenlandse werkweek in Noordlaren. Het viel op dat veel mycorrhizapaddenstoelen in die periode in groten getale tevoorschijn kwamen (Somhorst, I, R. Enzlin & K. Raangs, 2012). Eind oktober werd het echter weer kouder met hier en daar nachtvorst, waardoor het even opgeleefde paddenstoelenseizoen weer snel ten einde liep. Samenvattend mogen we stellen dat het jaar 2012 een matig seizoen was, met een piek in het midden van de herfst, en grote lokale verschillen.

Aantalsontwikkeling 14 jaar meetnet

Figuren 2 en 3 geven de trends weer voor het totaal van telsoorten van het meetnet. Duidelijk blijkt hieruit dat de trend over de hele linie dalende is. De trends zijn berekend over de hele periode en standaard ook over de laatste tien jaar. Een vergelijking van beide leidt in sommige gevallen tot verrassende conclusies. Ook al is de algehele trend dalend, er zijn toch

Figuur 2 links: Gemiddelde trend van alle soorten over 14 jaar meetnet. **Figuur 3 rechts:** Trends over 1999-2012 vergeleken met 2003-2012.

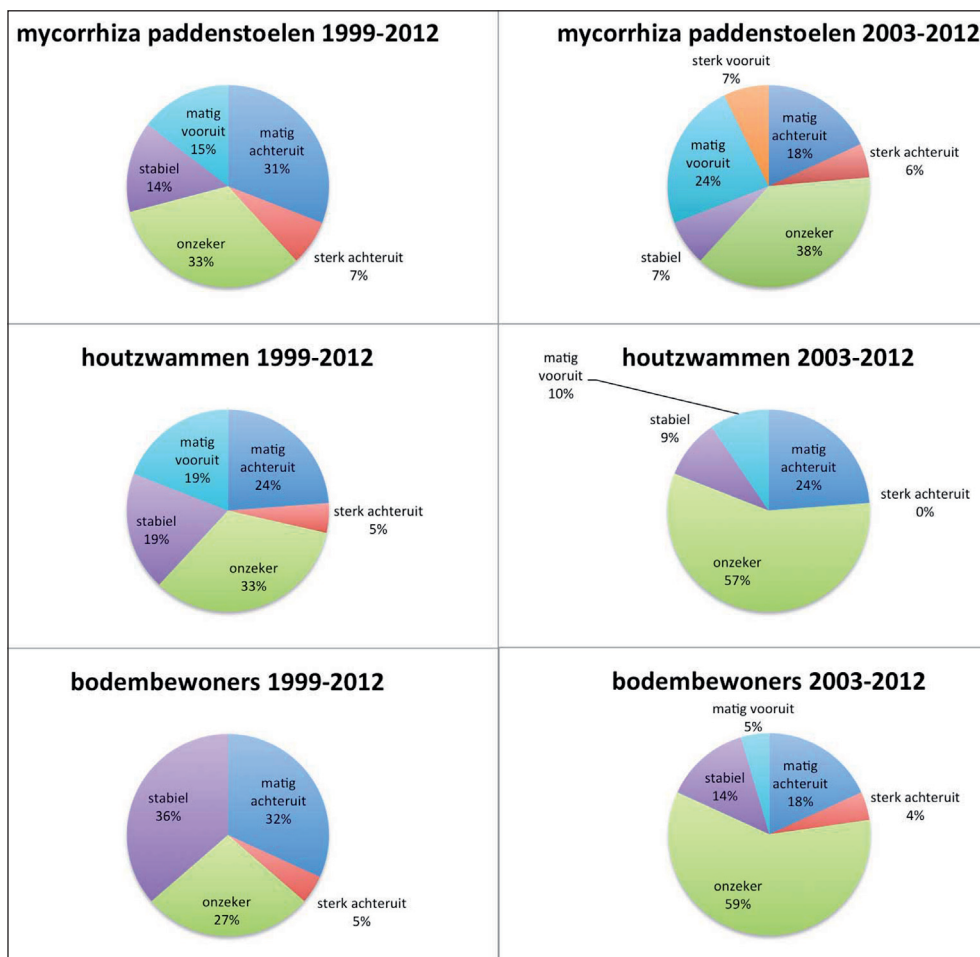

Figuur 4. Gemiddelde indexen per ecologische groep.

lichtpuntjes, en het versterkt tevens het idee, dat hoe langer de tijdreeks is, hoe meer we kunnen zeggen over de ontwikkelingen in de mycoflora van de zandbossen.

Figuren 4 en 5 geven een overzicht van de trends voor drie ecologische groepen paddenstoelen. Duidelijk is te zien dat de tendens voor alle groepen nog altijd neerwaarts is. De cirkeldiagrammen laten goed zien dat de situatie over de laatste tien jaren bekeken iets positiever is dan over de gehele periode. Bij de mycorrhizapaddenstoelen is het percentage soorten dat matig tot sterk afneemt, iets kleiner, meestal ten gunste van de groep soorten waarvan de status onzeker is. Ook de groep soorten die matig vooruit gaat, is duidelijk groter, 7% is zelfs sterk toegenomen. Bij de houtzwammen valt de vergelijking iets minder gunstig uit, de groep met onzekere status is groot in de laatste tien jaar, ten opzichte van de soorten die een afname ofwel een toename vertonen. Ook bij de bodembewonende saprotrofe paddenstoelen is een geringe verschuiving in het totaalbeeld waar te nemen naar meer soorten met een onzekere status, een kleine groep gaat iets vooruit, en de groep die achteruit gaat is iets kleiner geworden. Of dit de aanzet is tot een echte

verbetering, zullen we in de komende jaren kunnen leren. Ontwikkelingen van de bodem en luchtkwaliteit zijn hierbij van cruciaal belang. Arnolds et al. (2011) geven een mooi overzicht van de huidige staat van de vermesting en verzuring, waarbij wordt vastgesteld dat ondanks de sterke afname van de verzuring, de door de overheid gestelde doelen nog (lang) niet zijn bereikt. Het is dan ook te verwachten dat de effecten ervan op de paddenstoelenflora nog lang zullen doorgaan, vooral in de sterkst belaste gebieden. Nog altijd is het stikstofgehalte van de bodem van 60% van onze natuurgebieden (ver) boven de norm, met de hoogste concentraties in de veeteeltgebieden op de zandgronden van de Veluwe en midden en oost Brabant. Ook in de duinen is de situatie nog lang niet rooskleurig (bron: www.natuurcompendium.nl).

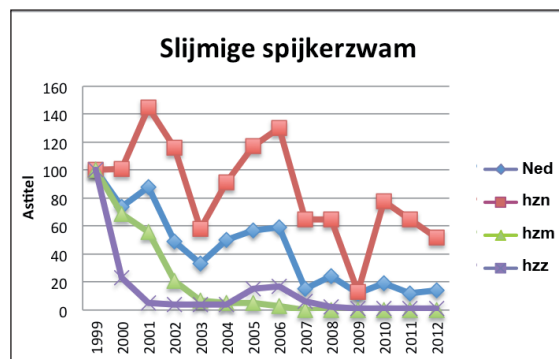
Figuur 5. Overzicht voor- en achteruitgang per ecologische groep.

Nadere analyse per ecologische groep

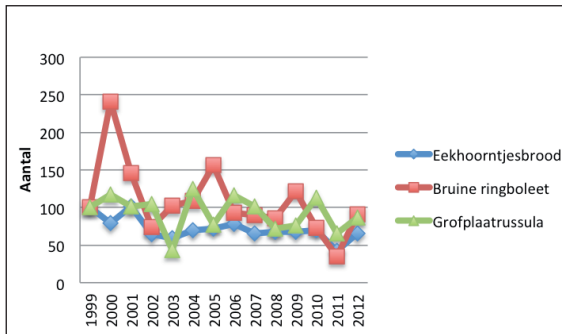
Mycorrhiza paddenstoelen

Soorten die sterk achteruitgaan

Over de hele periode zijn er vier soorten die sterk achteruitgaan: voor de Peperboleet en de Slijmige spijkerzwam geldt dat ook als je alleen naar de laatste tien jaren kijkt. Het bevestigt het beeld van deze beide soorten dat uitvoerig is beschreven in de twaalfde nieuwsbrief (Arnolds et al., 2011). Hierbij wordt ook ingegaan op de mogelijke relatie van de Peperboleet met de achteruitgang van de Vliegenzwam. Van de Slijmige spijkerzwam is bekend dat deze, net als de Roze

Figuur 6. Aantalsontwikkeling per regio van de Slijmige spijkerzwam (basisjaar is 1999) (legenda: zie Figuur 14).

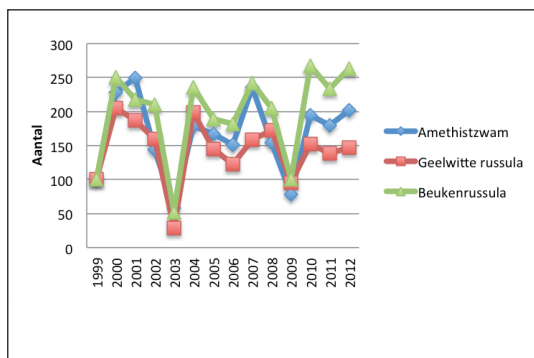
Figuur 7. Mycorrhizasoorten die een matige afname vertonen (basisjaar is 1999).

Het Eekhoorntjesbrood en de Bruine ringboleet nemen matig af, ook in de laatste decade. De Grofplaatrussula stabiliseert echter in de laatste decade, en doet het in de duinen beter dan op de hoge zandgronden. De Zwarte kluiwzwam vertoont grote schommelingen, over de hele periode met een afnemende tendens, maar in de laatste tien jaar statistisch gezien onzeker. Voor de 20 soorten met een matige afname over de hele periode, zijn er nu 5 onzeker en 4 stabiel in de laatste periode. Over het algemeen is in 2012 een opleving, vergeleken met het jaar ervoor.

Onzekere, stabiele of toenemende soorten

Figuur 8 toont de trends van drie soorten die een vergelijkbare, sterke fluctuatie vertonen in de hele periode. Opvallend is daarbij ook dat de grafiek na een dieptepunt telkens een sterke piek vertoont. Dit gegeven is waard nader te worden bestudeerd. De Amethystzwam, een zeer algemene soort met 403 telpunten over de hele periode, blijkt erg gevoelig te zijn voor vocht en doet het dus in droge jaren slecht. Deze soort vertoont mede daarom over de gehele periode een sterk fluctuerend beeld, waardoor de trend onzeker is. Kijken we echter naar de afgelopen tien jaar, dan is er wel degelijk sprake van een matige toename van deze soort. In de duinen is hij talrijker dan op de hoge zandgronden, maar de fluctuaties per jaar zijn vergelijkbaar

Figuur 8. Vergelijking drie sterk fluctuerende mycorrhiza soorten (basisjaar is 1999).

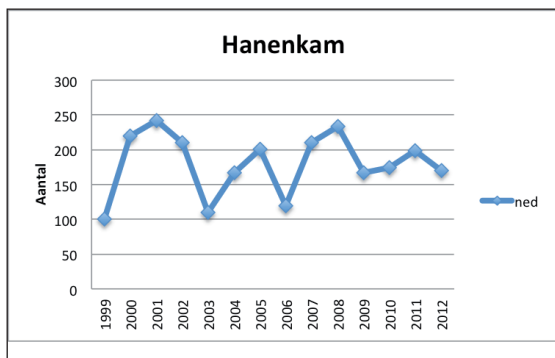

spijkerzwam, een nauwe (parasitaire) relatie heeft met een vooralsnog onbekende *Suillus* (boleet) of *Rhizopogon* (schijntruffel) soort. Voor de Rossige melkzwam, ook uitvoerig besproken in de twaalfde nieuwsbrief, geldt dat de achteruitgang iets minder is als je alleen naar de laatste tien jaar kijkt.

Soorten die een matige achteruitgang vertonen

Binnen de groep die over de hele periode een matige afname laat zien, willen we er een paar uitlichten (Figuur 7).

Figuur 9. Aantalsontwikkeling per regio van de Hanenkam (basisjaar is 1999).

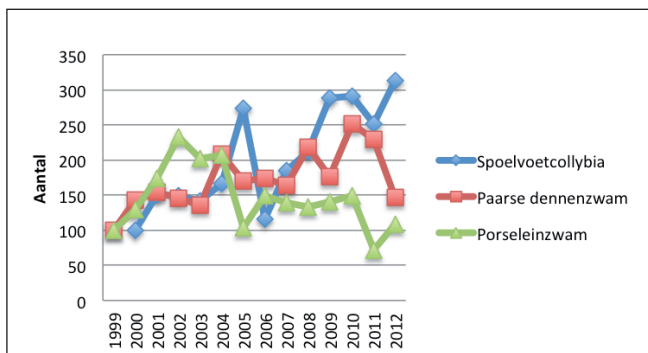

Figuur 10. *Grofplaatrussula* (Foto: Henk Huijser)

over alle vier bekeken regio's. De Beukenrussula vertoont eenzelfde patroon, en statistisch gezien een matige toename. In de Gids voor het meetnet (Arnolds & Veerkamp, 1999) wordt deze soort aangeduid als gevoelig voor strooiselophoping en verrijking van de standplaats, die sinds de zestiger jaren achteruit gaat. Voor de Geelwitte russula is die trendverandering nog sterker, was hij over de hele periode stabiel, de cijfers van de laatste jaren tonen een sterke toename van deze soort, vooral in de duinen. De Hanenkam, nog altijd het icoon van de achteruitgang bij paddenstoelen, consolideert zijn positie, en is stabiel in de hele periode, met een matige toename in de laatste tien jaar. Bij deze soort zie je opvallende fluctuaties, waarbij er telkens om de drie jaren een dieptepunt is. Een verklaring hiervoor is moeilijk te geven.

Trends bij houtzwammen

Houtbewonende zwammen vormen een aparte groep binnen het meetnet. Soorten die voorkomen op dood hout, inclusief stronken, zullen als het substraat uitgeput is vanzelf verdwijnen of, indien aanwezig, nieuw substraat koloniseren. En dat laatste is, bij het huidige bosbeheer, lang niet altijd het geval. Voor het totaal van de hout-

Figuur 11. Landelijke trends bij 3 soorten houtzwammen (basisjaar is 1999).

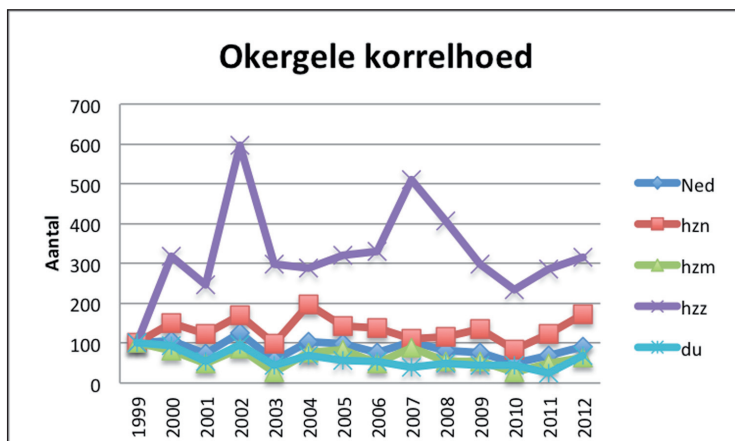
Figuur 12. *Spoelvoetcollybia*. (Foto: Chiel Noordeloos)

zwammen geldt dat de trends onzeker worden als je de hele periode vergelekt met de laatste tien jaar. Dit gaat voornamelijk ten koste van de stabiele soorten en de soorten die een sterke achteruitgang vertonen over de hele periode. We geven de trends van drie houtbewonende zwammen: de Paarse dennenzwam, pionier van dode dennentakken, en de Spoelvoetcollybia, een parasiet of saprotroof van oude loofbomen, vertonen over de hele linie een matige toename, maar hun status wordt onzeker, als je alleen naar

de laatste tien jaar kijkt. Kennelijk hebben deze soorten een langere periode nodig om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen over voor- of achteruitgang. De Porseleinzwam, die groeit op levende en dode stammen en takken van de Beuk, gaat iets achteruit. Ook zijn er regionale verschillen: de Paarse dennenzwam doet het relatief veel beter op de hoge zandgronden van het midden van het land en de Porseleinzwam in regio zuid. Mogelijk hangt dit samen met het beschikbaar zijn van het substraat in relatie tot het lokale bosbeheer, zoals het omvormen van naaldbos naar loofbos (Paarse dennenzwam) en het laten liggen van dikke takken en dode stammen (Porseleinzwam).

Bodembewonende paddenstoelen

De neergaande lijn lijkt voorsnog door de recente tellingen te worden ondersteund, al zien we ook voorzichtig positieve trends: van de 7 soorten die matig achteruit gaan over de hele periode, keert de trend in de laatste tien jaar bij drie soorten naar onzeker (Grote en Kleine stinkzwam, Scherpe collybia), en is de trend bij de Okergele korrelhoed gestabiliseerd. Wel is bij laatstgenoemde soort een duidelijk verschil per regio: de situatie in de regio zuid is veel gunstiger dan die op de andere zandgronden.

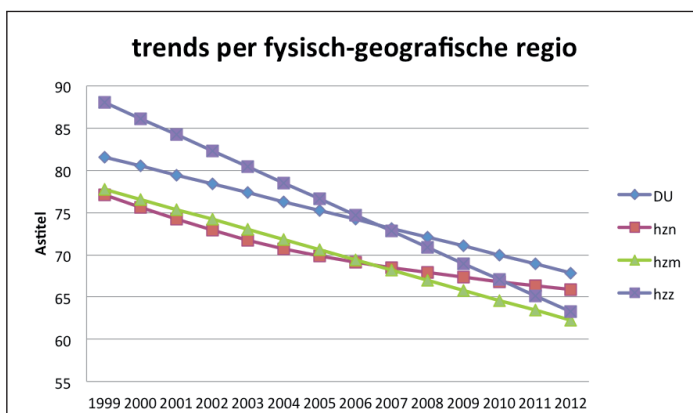

Figuur 13. Aantalsontwikkeling van de Okergele korrelhoed per regio (basisjaar is 1999).

Negatief is de ontwikkeling bij de Gestreepte trechterzwam, van stabiel naar matige afname. De sterke afname van de Kleine bloedsteelmycena, uitgebreid besproken in de zevende en twaalfde nieuwsbrief (Arnolds & Veerkamp, 2007; Arnolds, Boomsluiters & Plate, 2011) wordt door de recente cijfers bevestigd: het jaar 2006 vertoonde een opleving van de soort in alle regio's, om daarna weer significant te dalen, met uitzondering van de duinen, waar de soort het tussen 2007 en 2010 redelijk deed.

Figuur 14. Trendlijnen voor 40 geselecteerde telsoorten per fysische geografische regio (Du = duinen, hzn = hoge zandgrond noord, hzm = hoge zandgrond midden, hzz = hoge zandgrond zuid).

Regionale trends: zijn er verschillen?

We hebben een selectie gemaakt van 40 soorten die in alle regio's voldoende voorkomen, zodat vergelijk mogelijk is. De lijst omvat zowel soorten die gevoelig zijn voor vermessing of verzuring, als soorten die positief reageren op vermessing, en soorten die indifferent zijn. Het is goed zichtbaar dat de trends verschillen per regio (Figuur 14). De trendlijn van de hoge zandgronden zuid (hzz) is het steilst, daar is wellicht de negatieve invloed van vermessing het sterkst voelbaar. Voor het noorden (hzn) geldt dat die aanvankelijk een sterk negatieve trend vertoonde, die na verloop van tijd afzwakt, en nu minder steil is dan de trendlijn van de zandbossen van het midden en zuiden van het land (hzm en hzz). Voor de duinen, die het minst last hebben van stikstof-depositie, is er in tegenstelling tot hzn geen sprake van een afvlakking. Of dit betekent dat de trend in de duinen in de komende jaren zo steil blijft verlopen moeten we afwachten.

Digitaal invoerportaal

In september is het digitaal invoerportaal opgestart. Achter de schermen werd al een aantal jaren aan een digitaal invoerportaal gebouwd voor het Paddenstoelenmeetnet. We hopen dat veel tellers snel de overstap naar het invoerportaal zullen maken en dat veel telformulieren niet meer gebruikt zullen worden. Door het invoerportaal te gebruiken en na elke telling de waarnemingen snel in te voeren, zal het al tijdens het seizoen duidelijk kunnen worden of het nu een slecht of juist een goed paddenstoelenjaar gaat worden, en bijvoorbeeld of soorten vroeger of later verschenen zijn. Hoe eerder de resultaten binnen zijn, des te eerder is het voor het CBS mogelijk de resultaten te verwerken. Het in gebruik stellen van het invoerportaal betekent niet dat direct gestopt zal worden met de logistiek van de papieren formulieren, voor tellers die dit op prijs stellen blijven deze voorlopig beschikbaar. Het online invoeren van je gegevens is in elk geval het proberen waard!

Figuur 15. Duinstinkzwam. (Foto: Eef Arnolds)

De nieuwe standaardlijst en het meetnet

Binnenkort zal ook de nieuwe Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen het licht zien. Daarin is de naamgeving van de paddenstoelen in Nederland aangepast aan de stormachtige ontwikkelingen in het onderzoek naar de verwantschappen en systematiek van de afgelopen twee decennia. De naamgeving zoals die werd gehanteerd in het Overzicht bleek in veel opzichten sterk verouderd, vandaar dat besloten is tot het uitgeven van de nieuwe lijst. Vooruitlopend op het verschijnen van deze nieuwe Standaardlijst zijn de namen van de telsoorten aan deze lijst aangepast en opgenomen in het digitale invoerportaal. Voor het dagelijkse werk aan het meetnet zal er niet veel voor de meesten van u veranderen, immers, de Nederlandse namen van paddenstoelen zijn enkel aangepast aan de laatste spelling. De Latijnse naam wijkt echter soms sterk af van wat u gewend bent. De lijst vindt u aan het eind van dit artikel.

PR en andere activiteiten

Nieuwsbrief (13), voor medewerkers van het meetnet is in Coolia 55(4) gepubliceerd (Boomsluiters, Noordeloos, Arnolds & Plate, 2012). In de nieuwsbrief wordt naast een aantal langjarige trends speciale aandacht gevraagd voor plekken op de kaart waar telsoorten wel aanwezig zijn, maar waar zich momenteel geen meetpunten bevinden. Verder is het paddenstoelenmeetnet vergeleken met andere langlopende paddenstoelenprojecten waarbij het belang van vrijwilligers voor het voortbestaan van het Paddenstoelenmeetnet nog eens is onderstreept.

Op de Nieuwjaarsdag van de NMV van 12 januari 2013 hield Eef Arnolds een voordracht over de Drentse meetpunten. Het was een terugblik over vele jaren tellen en aan de hand van vele voorbeelden werd ook getoond dat het vaak nog steeds de moeite is om verruigde meetpunten te blijven tellen. Naar aanleiding van deze voordracht werden Eef Arnolds en Mirjam Veerkamp in het zonnetje gezet vanwege hun jarenlange gedreven inzet voor het meetnet.

In 2012 is veel aandacht besteed aan public relations. Artikelen en oproepen verschenen onder andere in het kwartaalblad van de Stichting Limburgs Landschap. Er was een artikel in de Stentor, in Veluweland, Het Rhedens nieuws en in de Vliezier (de plaatselijke krant op Vlieland). Een oproep verscheen op de website van het Goois Natuurreservaat en in het WADDENmagazine van de Waddenvereniging. Er verscheen op 10 oktober een speciaal Natuurbericht met de titel “Paddenstoelentellers gezocht”. Dit leverde veel reacties op.

Materiaal werd aangeleverd en informatie verstrekt tijdens het Wetenschapsweekend in Natuurmuseum Fryslan in Leeuwarden, een speciale paddenstoelententoonstelling in het Natuurmuseum in Nijmegen, de SOVONdag op 24 november in Nijmegen en de Noord-Hollandse Natuurdag op 8 december.

Habitatrichtlijn

Het eerste meetdoel van het NEM betreft de lijst typische soorten uit de Habitatrichtlijn. Deze lijst omvat 18 paddenstoelen. Het is de bedoeling om voor deze soorten een beknopt programma op te zetten waarmee eventuele veranderingen in de Rode-lijststatus (voor- of achteruitgang) kunnen worden vastgesteld. Deze gegevens zijn nodig voor het bepalen van de kwaliteit van de habitattypen, ten behoeve van de zesjaarlijkse rapportage aan de EU. Hieronder vallen enkele telsoorten (Hanenkam, Zwavelmelkzwam), en twee soorten die goed in het meetnet zouden passen (Regenboogrussula, Smakelijke russula). Maar de meeste soorten van de habitatrichtlijn komen voor in andere biotopen dan die van het meetnet. Zes soorten zijn typisch voor de kustduinen (zeereep), nl. Helmharpoenzwam, Zeeduinchampignon, Duinveldridderzwam, Zandtulpje, Duinstinkzwam en Duinfranjehoed. Zeven soorten zijn kenmerkend voor venen en moerassen: Moerashoningzwam, Kaal veenmosklokje, Veenmosvuurzwammetje, Broos vuurzwammetje, Witte berkenboleet, Veenmosbundelzwam, en Veenmosgrauwkop. Ten slotte staat op de lijst een soort die in Nederland alleen in jeneverbesstruwelen voorkomt: de Koraalspoorstekelzwam. Eef Arnolds heeft een voorstel geschreven voor de kartering en monitoring van deze typische soorten uit de Habitatrichtlijn. Dit uitgebreide voorstel is voorzien van afbeeldingen en beschrijvingen van de betreffende soorten met hun verspreidings- en ecologische gegevens. Het rapport is in december 2012 ingediend bij de GaN. In 2013/2014 zal het CBS een pilot doen om te onderzoeken welke methode het meest geschikt is voor het volgen van deze typische soorten en in hoeverre de gegevens uit het karteringsbestand hiervoor gebruikt kunnen worden om (deels) aan deze beleidsdoelstelling te voldoen. Hierna zal duidelijk zijn hoe de soorten van de Habitatrichtlijn gemonitord kunnen worden. Meer hierover in 2014.

Rapportage en publicaties

Het komende jaar zal worden gestart met de ontwikkeling van een brochure Paddenstoelen langs lanen en wegen voor o.a. wegbeheerders. Deze brochure is ook van belang voor het Paddenstoelenmeetnet vanwege het grote aantal meetpunten in bermen welke in beheer zijn bij wegbeheerders. In 2014 loopt het meetnet 15 jaar: we denken dat dit een goede aanleiding

Tellen!

Marga Dekker schreef in Nieuwsbrief nummer 10 (Coolia52(3)), haar verhaal over het tellen, dat het een feest was. De auteur van dit stukje is het met haar eens, maar soms is het een feest met een bijsmaakje. Eén van mijn proefvakken ligt in het Boetelerveld. In 2000 heb ik daar een telvak uitgezet, want daar stonden flink wat Koeieboleten (*Suillus bovinus*) met de partner Roze spijkerzwam (*Gomphidius roseus*). Verder komen er nog voor de Duivelsbroodrussula (*Russula drimeia*), de Levermelkzwam (*Lactarius hepaticus*) en de Gewone krulzoom (*Paxillus involutus*). Na een paar jaar liep het aantal Spijkerzwammen in het proefvlak sterk terug. Een meter er buiten stonden ze natuurlijk wel. De Koeieboleten verschijnen er nog ieder jaar, maar de Spijkerzwam hoogst zelden met één of twee exemplaren. Gelukkig staat er bijna altijd wel de Duivelsbroodrussula. Hieronder een staatje met de aantallen die ik de afgelopen 12 jaar vond.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
133	10	75	7	21	10	7	21	46	43	0	5

Het zijn sterk fluctuerende aantallen. Het is altijd weer een verrassing hoeveel ik er zal vinden.

Gelukkig is het Boetelerveld groot en afhankelijk van het weer maak ik een groter of kleiner rondje. Het is voornamelijk dennenbos, afgewisseld met Berkenbos en natte heide. Tonderzwammen (*Fomes fomentarius*) en Berkenzwammen (*Piptoporus betulinus*) zijn in ruime mate aanwezig, maar ook het Vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata*) kan er bij honderden voorkomen. De Gele berkenrussula en de Okerkleurige vezeltruffel (resp. *Russula claroflava* en *Rhizopogon luteolus*) kun je er ook vinden. Langs een dijkje met veel leem staan eiken. Daaronder het Gewoon eekhoorntjesbrood (*Boletus edulis*) en de Vliegenzwam (*Amanita muscaria*), soms in flinke aantallen, soms een enkele. Het is altijd weer spannend, wat je daar tegenkomt.

Landschap Overijssel, dat mij ieder jaar weer de vergunning verleent, is bezig met het vernatten van het Boetelerveld om het terug te brengen in de staat zoals het in het begin van de vorige eeuw was. Dat dit op bezwaren stuit van de omwonende landbouwers zal niemand verbazen. Maar de vernatting gaat soms wel zeer ver. In de zomer van 2011 wilde ik weer naar mijn proefvak. Op het pad er heen staan meestal wel enkele plassen, maar toen was het wel heel erg. Met voorzichtig waden ging het water net niet over de rand van mijn laarzen. Halverwege kwam ik een jongeman tegen. “U bent goed voorbereid op de tocht” zei hij. Het water sopte hem in zijn schoenen. Ik vertelde hem dat ik altijd op laarzen liep op het Boetelerveld in verband met teken. Inmiddels kwam zijn vriendin ook aanlopen. Ze had haar schoenen in de hand. Het was die dag mooi, warm weer. Dat scheelde. “Het was een mooie wandeling met Klokjesgentianen en Zonnedaauw”, vertelde ze, “maar wel erg nat”. Na nog even gepraat te hebben vervolgden we ieder onze tocht. Mijn proefvlak was gelukkig droog. Er stonden een paar Koeieboleten maar verder niets. Al wadend ging het verder, op de droge stukken uitblazend en rondkijkend en genietend van het mooie uitzicht.

Atte van den Berg

Figuur 15. *Veenmosvuurzwammetje (Habitatrichtlijn).* (Foto: Eef Arnolds)

is om het meetnet ook internationaal voor het voetlicht te brengen in de vorm van een of meer artikelen in internationale tijdschriften, en mogelijk een voordracht op het Internationaal Mycologisch Congres.

Literatuur

- Arnolds, E. M. Boomsluiters & C. Plate. 2010, een jubeljaar? Nieuwsbrief Paddenstoelenmeetnet 12. Coolia 54(4): 218–234.
- Arnolds, E., Bremer, P. & R. Chrispijn. 2011. Paddenstoelen als indicatoren voor vermesting en verzuring in Overijssel. Coolia 54(1): 16–35.
- Arnolds, E. M. & M. Veerkamp, 1999. Gids voor de paddenstoelen in het meetnet.
- Arnolds, E. M. & M. Veerkamp, 2007. Nieuwsbrief paddenstoelenmeetnet 7. Coolia 49(3): 113–124.
- Arnolds, E. M. & M. Veerkamp, 2008. Basisrapport Rode Lijst Paddenstoelen.
- Boomsluiters, M., M.E. Noordeloos, E. Arnolds & C. Plate, 2012: Nieuwsbrief Paddenstoelenmeetnet 13. Coolia 55 (4): 191–203.
- Somhorst, I, R. Enzlin & K. Raangs. 2012. Paddenstoelennieuws uit Groningen – III “En zo was het!”. Verslag Binnenlandse Werkweek 2012 te Noordlaren. Coolia 56: 59–96.

Op de volgende pagina vindt u het overzicht van namen van de telsoorten, zoals ze in het Digitaal Portaal zijn opgenomen. In de gele vlakken staan de veranderde namen.

Nemcat	Soortcode	Soortnaam 2012	Soortnaam courant	Soortnaam opnl 1995	Ned. naam 2012	Ned. naam courant
As	0275010	<i>Cantharellus cibarius</i>	<i>Cantharellus cibarius</i>	<i>Cantharellus cibarius</i>	Hanenkam	Hanekam
As	0583029	<i>Elaphocordyceps capitata</i> sl. incl. longisegments	<i>Cordyceps capitata</i> sl. incl. longisegments	<i>Cordyceps capitata</i> ss. lat., incl. C. longisegments	Ronde truffelknotszwam sl. incl. Grootsporige truffelknotszwam	Ronde truffelknotszwam sl. incl. Grootsporige truffelknotszwam
As	0583050	<i>Elaphocordyceps ophioglossoides</i> soldes	<i>Cordyceps ophioglossoides</i>	<i>Cordyceps ophioglossoides</i>	Zwarte truffelknotszwam	Zwarte truffelknotszwam
As	0040150	<i>Entoloma cetratum</i>	<i>Entoloma cetratum</i>	<i>Entoloma cetratum</i> ss. str.	Demmensatijnzwam	Demmensatijnzwam
In	0084010	<i>Gymnopus androsaceus</i>	<i>Marasmius androsaceus</i>	<i>Marasmius androsaceus</i>	Paardenhaartaailing	Paardenhaartaailing
In	0024040	<i>Gymnopus confluens</i>	<i>Collybia confluens</i>	<i>Collybia confluens</i>	Bundelcollybia	Bundelcollybia
In	0024090	<i>Gymnopus fusipes</i>	<i>Collybia fusipes</i>	<i>Collybia fusipes</i>	Spoelvoetcollybia	Spoelvoetcollybia
In	0024140	<i>Gymnopus peronatus</i>	<i>Collybia peronata</i>	<i>Collybia peronata</i>	Scherpe collybia	Scherpe collybia
In	0060010	<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i>	<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i>	<i>Hygrophoropsis aurantiaca</i> ss. str.	Valse hanenkam	Valse hanekam
As	0061069	<i>Hygrophorus hypothejus</i>	<i>Hygrophorus hypothejus</i>	<i>Hygrophorus hypothejus</i>	Demmenslijmkop	Dennenslijmkop
In	0063010	<i>Hypoloma capnoides</i>	<i>Psilocybe capnoides</i>	<i>Psilocybe capnoides</i>	Dennezwavelkop	Dennezwavelkop
In	0066010	<i>Kuehneromyces mutabilis</i>	<i>Pholiotia mutabilis</i>	<i>Pholiotia mutabilis</i>	Stobbezwammetje	Stobbezwammetje
As	0069569	<i>Lactifluus vellereus</i>	<i>Lactarius vellereus</i>	<i>Lactarius vellereus</i>	Schaapje	Schaapje
In	0372010	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	Dennenvoetzwam	Dennenvoetzwam
In	0225020	<i>Phallus impudicus</i> var. impudicus	<i>Phallus impudicus</i>	<i>Phallus impudicus</i>	Grote stinkzwam (var. impudicus)	Grote stinkzwam
In	0380010	<i>Piptoporus betulinus</i>	<i>Piptoporus betulinus</i>	<i>Piptoporus betulinus</i>	Berkenzwam	Berkenzwam
As	0142050	<i>Pseudoboletus parasiticus</i>	<i>Boletus parasiticus</i>	<i>Boletus parasiticus</i>	Kostgangerboleet	Kostgangerboleet
In	0024120	<i>Rhodocollybia maculata</i>	<i>Collybia maculata</i>	<i>Collybia maculata</i>	Roestvlekkenzwam	Roestvlekkenzwam
As	0126970	<i>Russula sardonia</i>	<i>Russula drimeia</i>	<i>Russula drimeia</i>	Duivelsbroodrusula	Duivelsbroodrusula
Ai	0395010	<i>Sarcodon squamosus</i>	<i>Sarcodon imbricatus</i>	<i>Sarcodon imbricatus</i>	Geschubde stekelzwam	Geschubde stekelzwam
In	0102020	<i>Sarcomyxa serotina</i>	<i>Panellus serotinus</i>	<i>Panellus serotinus</i>	Groene schelpzwam	Groene schelpzwam
In	0135020	<i>Suillus bovinus</i>	<i>Suillus bovinus</i>	<i>Suillus bovinus</i>	Koeiboleet	Koeiboleet
As	0009010	<i>Suillus cavipes</i>	<i>Boletinus cavipes</i>	<i>Boletinus cavipes</i>	Holsteelboleet	Holsteelboleet
As	0104010	<i>Tapinella atrotomentososa</i>	<i>Paxillus atrotomentosus</i>	<i>Paxillus atrotomentosus</i>	Zwartvoetkrulzoom	Zwartvoetkrulzoom
In	0420010	<i>Trichaptum abietinum</i>	<i>Trichaptum abietinum</i>	<i>Trichaptum abietinum</i>	Paarse dennenzwam	Paarse dennenzwam
In	0142020	<i>Xerocomus badius</i>	<i>Boletus badius</i>	<i>Boletus badius</i>	Kastanjeboleet	Kastanjeboleet
Ai	0111010	<i>Xerocomus pelletieri</i>	<i>Phylloporus pelletieri</i>	<i>Phylloporus pelletieri</i>	Goudplaatzwam	Goudplaatzwam

